

Tiia Mutka & Milla Natunen

PERHEPÄIVÄHOITAJIEN TARPEIDEN KARTOITUS EROAUTTAMISESSA JA LAPSEN OSALLISUUDEN TUKEMI- SESSA

Opinnäytetyö

Sosionomi AMK

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

2021

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkintonimike	Aika
Tiia Mutka ja Milla Natunen	Sosionomi (AMK)	Maaliskuu 2021
Opinnäytetyön nimi		40 sivua
Perhepäivähoitajien tarpeiden kartoitus eroauttamisessa ja lapsen osallisuuden tukemisessa		4 liitesivua
Toimeksiantaja		
VIOLA – Väkivallasta vapaaksi ry		
Ohjaaja		
Lea Saari-Kääriäinen		
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee perhepäivähoitajien tarpeiden kartoittamista eroauttamisessa ja lapsen osallisuuden tukemisessa. Opinnäytetyön aihe nousi esille VIOLA–väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeen työntekijöiden kanssa työelämätapauksissa. Tavoitteena oli tuottaa tietoa perhepäivähoitajien tarpeista lasten eroauttamiseen ja osallisuuden tukemiseen erossa VIOLA ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeelle. Tarkoituksena oli kartoittaa perhepäivähoitajien tämänhetkisiä tarpeita perheiden eroauttamisessa ja vanhempien eron kohdanneen lapsen osallisuuden tukemisessa erotilanteeseen liittyen. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi: Minkälaista tukea perhepäivähoitajat saavat eroperheiden auttamisessa ja lasten osallisuuden tukemisessa erossa sekä minkälaista tukea perhepäivähoitajat tarvitsevat eroperheiden auttamiseen ja lasten osallisuuden tukemiseen erossa?</p>		
<p>Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Opinnäytetyön aineisto kerättiin Webropol- kyselyllä. Kysely oli puolistrukturoitu ja sisälsi sekä valmiita vastausvaihtoehtoja, että avoimia vastausvaihtoehtoja. Kysely lähetettiin sähköpostitse kunnallisille perhepäivähoitajille perhepäivähoidon ohjaajan kautta. Yksityisille perhepäivähoitajille kyselyä jaettiin Mikkelin yksityiset perhepäivähoitajat-Facebook-ryhmässä sekä sähköpostitse opinnäytetyön työelämäkumppanin kautta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä analyysillä.</p>		
<p>Opinnäytetyössä selvisi, että suurimmat haasteet eroperheiden kanssa työskentelyyn liittyivät kommunikaatio vaikeuksiin. Tutkimuksessa haasteiksi nimettiin erityisesti hoitoajoista sopiminen, yhteistyö vanhempien ja perhepäivähoitajan välillä sekä tiedonkulku lapsen asioista. Perhepäivähoitajien kokemus on, että he tarvitsisivat enemmän tukea eroperheiden kanssa työskentelyyn. Perhepäivähoitajat toivoivat enemmän moniammatillista yhteistyötä perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten kesken, vanhemmuuden tukemista sekä konkreettista työkalupakettia erotilanteeseen.</p>		
<p>Tulosten mukaan perhepäivähoitajat eivät saa riittävästi tukea eroperheiden kanssa työskennellessä. Perhepäivähoitajat toivoivat enemmän moniammatillista yhteistyötä perheen kanssa työskentelevien ammattilaisten kesken, vanhemmuuden tukemista sekä konkreettista työkalupakettia erotilanteen tukemiseksi.</p>		
Asiasanat		
varhaiskasvatus, perhepäivähoito, osallisuus, vanhempien ero, eroauttaminen		

Author (authors)	Degree	Time
Tiia Mutka & Milla Natunen	Bachelor of Social services	March 2021
<p>Thesis title Survey of daycare employees' needs in supporting separation families and the involvement of their children</p> <p style="text-align: right;">40 pages 4 pages of appendices</p>		
<p>Commissioned by VIOLA – Free from violence</p>		
<p>Supervisor Lea Saari-Kääriäinen</p>		
<p>Abstract</p> <p>This thesis covers a survey of daycare employees' needs in supporting separation families and the involvement of their children. The subject for this thesis came from a meeting with project employees of the organization VIOLA – Free from violence ry and the <i>Kuka huomaa mut?</i> project. The goal was to provide information for the <i>Kuka huomaa mut?</i> project about the daycare employees' needs with children of separated parents and how to help support their involvement in the separation. The intention was to survey daycare employees current needs helping the separation families and the support concerning the involvement of children who've daycare employees get helping separation families and supporting the involvement of separation families' children and what kind of support do daycare employees need with separation families and supporting the children of separation families?</p> <p>The research of his thesis is qualitative. The research material was gathered with a Webropol survey. The survey was semi-structured and included both preset and open-answer options. The survey was sent by email to local daycare employees through their daycare supervisor. To reach private daycare employees, the quiz was shared on Mikkeli's private daycare employees' Facebook group and via email through the commissioner of the thesis. The material was analyzed using data-driven analysis. First the material was coded and after that, it was divided into three main categories.</p> <p>The research revealed that most challenges in working with separation families were connected to communication difficulties. The challenges that were named especially were agreeing on care times, cooperation with parents and daycare employees, as well as the flow of information about the children's issues. The experience of the daycare employees is that they need more support working with separation families.</p> <p>Based on the results, the conclusion was drawn that daycare employees do not receive enough support working with separation families. The daycare employees wished for more multi-professional cooperation with professionals who work with families, support for parenthood and a concrete toolkit for supporting during separations.</p>		
<p>Keywords early childhood education and care, family daycare, inclusion, divorce, helping during divorce</p>		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS.....	7
2.1	Varhaiskasvatuslaki.....	7
2.2	Varhaiskasvatussuunnitelma.....	8
3	PERHEPÄIVÄHOITO.....	8
4	OSALLISUUS.....	10
4.1	Osallisuus lapsen näkökulmasta.....	10
4.2	Lapsen osallisuuden tukeminen erotilanteessa.....	11
5	VANHEMPIEN ERO.....	12
5.1	Tilastoja eroperheistä.....	13
5.2	Varhaiskasvatuksen tuki erotilanteessa.....	13
6	EROAUTTAMINEN.....	15
7	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	17
7.1	Tutkimusmenetelmä.....	18
7.2	Aineistonkeruumenetelmä.....	19
7.3	Aineistolähtöinen sisällönanalyysi.....	20
7.4	Eettisyys ja luotettavuus.....	21
8	PERHEPÄIVÄHOITAJILLE TEHDYN KYSELYN TULOKSET.....	23
8.1	Kokemukset ja haasteet.....	24
8.2	Tuen tarve eroperheiden auttamiseen.....	25
8.3	Menetelmät ja kehitysideat.....	25
9	JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUKSET.....	27
10	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET.....	31

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupahakemus

Liite 2. Kyselylomakkeen saatekirje

Liite 3. Kyselylomake

1 JOHDANTO

Löysimme meitä kiinnostavan opinnäytetyöaiheen VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut -hankkeesta. Kuka huomaa mut? -hankkeessa kehitetään Etelä-Savon alueelle lapsen osallisuutta ja hyvinvointia vahvistava eroauttamisen toimintamalli. Hankkeen tavoitteena on turvata eron kohdanneille lapsille ja vanhemmille varhaista tukea sekä vahvistaa eron kohdanneiden lasten huomioimista ja kuulluksi tulemistä arjessa. (Viola – väkivallasta vapaaksi s.a.) Halusimme yhdistää lapsi- ja perhelähtöisen työn sekä kuntouttavan työn opinnäytetyössämme, koska se tukee täydentäviä opintojamme. Otimme yhteyttä hankesuunnittelijoihin ja sovimme tapaamisen.

Perhepäivähoitajat kohderyhmänä nousivat esille sopimassamme työelämätaapaamisessa Kuka huomaa mut? -hankkeen työntekijöiden kanssa sekä aikaisemmassa ideointivaiheessa. Keskustelun edetessä huomasimme, että perhepäivähoitajat helposti unohtuvat varhaiskasvatuksen tutkimuksista ja työskentelevät yksin. Tätä kautta päädyimme valitsemaan kunnallisten perhepäivähoitajien tarpeiden kartoittamisen eroauttamisessa ja lapsen osallisuuden tukemisessa. Päädyimme tekemään kyselytutkimuksen perhepäivähoitajille aiheesta. Kyselytutkimuksemme tuo esille perhepäivähoitajien eroauttamisen resursseja ja tuen tarpeita. Tutkimus auttaa kehittämään eroauttamista tukevia perehdytyksiä, koulutuksia ja materiaaleja.

Perhepäivähoitaja toimii kunnan työntekijänä tai yksityisenä ammatinharjoittajana hoitolasten kanssa kotonaan tai työlle varatuissa tiloissa (Ammattinetti s.a). Perhepäivähoitajat tekevät useimmiten töitä yksin lasten kanssa, toisin kuin päiväkodissa on mahdollista saada tukea tiimiltä. Opinnäytetyöaiheena perhepäivähoito on melko tuntematon. Mielestämme aihe on tärkeä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisina meidän on tärkeä tuntee muitakin varhaiskasvatusmuotoja, kuin se, missä todennäköisimmin tulemme työskentelemään. Tulee kuitenkin muistaa, että perhepäivähoito on yhtä lailla varhaiskasvatussuunnitelman mukaista varhaiskasvatusta kuin päiväkotitoiminta.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on palvelu, jolla on moninaiset tehtävät yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on edistää lasten elinikäistä oppimista, kasvua ja sekä kehitystä yhteistyössä huoltajien kanssa. Se tukee huoltajien osallistumista työelämään ja opiskeluun sekä auttaa kasvatustyössä. Varhaiskasvatuksessa lapset oppivat taitoja, jotka edistävät heidän osallisuuttansa ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Opetushallitus 2018, 14.)

Brorströmin (2006) mukaan varhaiskasvatuksen kokonaisuus käsittää lapsen opetuksen, kasvatuksen ja hoidon. Varhaiskasvatus yhdistää hoivaa, opetusta ja kasvatusta koskevia käytäntöjä, teorioita ja ajatuksia. Toiminnan tavoitteena on pienten lasten kehityksen tukeminen sekä hyvinvointi. (Eerola-Pennanen ym. 2017, 21.) Varhaiskasvatus on yksi pikkulapsiperheiden keskeisimmistä tukijoista.

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa on hyvinvoiva, koulutettu ja riittävä henkilöstö. Henkilöstöllä on vahva ammattitaito ja hyvä asenne työhön. Varhaiskasvatus Mikkelin alueella toimii yhdessä neuvolan, opetuksen, lastensuojelun sekä muiden tahojen kanssa. Yhteistyötahot kokoontuvat toimintakauden aikana vähintään kaksi kertaa (Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 15.)

2.1 Varhaiskasvatustilanne

Varhaiskasvatustilanne (580/205) sitoo vanhempia yhteistyöhön, jolloin ensisijainen kasvatustilanne on vanhemmilla ja kotikasvatusta tuetaan varhaiskasvatuksen ammattilaisten voimin. Heikkilän ym. (2007) mukaan vanhempien ja päiväkodin välinen yhteistyö perustuu lapsen tarpeisiin, jolloin lapsen etu ja oikeudet ovat keskiössä. (Mykkänen & Böök 2017, 67.)

Varhaiskasvatustilanteen mukaan varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkotitoimintana, avoimena varhaiskasvatustoimintana, perhepäivähoitona sekä ryhmäperhepäivähoitona. Ne eroavat toisistaan esimerkiksi oppimisympäristöjen, resurssien, henkilöstön koulutuksen, henkilöstörakenteen ja suhdeluvun sekä lapsiryhmien kesken. Paikallista varhaiskasvatustilannetta laadittaessa

otetaan huomioon kullekin toimintamuodolle ominaiset piirteet ja niitä määritellään toimintamuotokohtaisesti. (Opetushallitus 2018, 14–17.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma

Jotta lapsi saisi laadukasta varhaiskasvatustilain mukaista hoitoa ja kasvatusta, laaditaan jokaisessa perhepäivähoidossa tai päiväkodissa varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen tarpeet ja etu ovat lähtökohtana varhaiskasvatussuunnitelmassa. Suunnitelma laaditaan, kun lapsi aloittaa joko perhepäivähoidossa tai päiväkodissa ja sitä tarkastellaan säännöllisesti, yleensä noin kaksi kertaa vuodessa. Jos lapsen tilanteeseen tulee muutoksia, on varhaiskasvatussuunnitelmaa tarkastettava useammin. Yleensä varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja lapsensa kanssa sekä päivähoiton työntekijä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa pitää huomioida ja selvittää lapsen toiveet ja mielipide. Jos lapsi on pieni, on henkilökunnan tehtävänä etsiä keinot lapsen mielipiteiden ja toiveiden selvittämiseksi. (Opetushallitus 2018, 9–11.)

Varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata lapsen kiinnostuksen kohteet, vahvuudet, tuen tarpeet (fyysisiä tai psyykkisiä, esimerkiksi vanhempien eroon liittyviä tuen tarpeita), perheen ja henkilökunnan kanssa yhdessä sovitut asiat sekä tietenkin lääkehoitosuunnitelma, jos lapsella on säännöllinen lääkitys. Myös suunnitelman laatimispäivä, tarkistuspäivä sekä seuraava tarkistusajan kohta pitää näkyä suunnitelmassa. (Opetushallitus 2018, 9–11.)

3 PERHEPÄIVÄHOITO

Virallisesti kunnallinen perhepäivähoito alkoi vuonna 1973, mutta se on kuulunut suomalaiseen perhepäivähoitojärjestelmään jo kauan. Ennen puhuttiin lähinnä yksityisestä perhepäivähoidosta, jossa hoidettiin esimerkiksi naapurin lapsia omien lapsien ohella. Päivähoitolaki toi mukanaan ohjatun kunnallisen perhepäivähoidon, jolloin perhepäivähoitajista tuli kunnan työntekijöitä ja he muodostivat oman ammattikuntansa. (Jääskeläinen & Majuri-Naappi 2005, 4.) Mikkelissä kaupunki valvoo yksityisiä perhepäivähoitajia ja heidän toimintaansa. Täten pystytään takaamaan yhtä laadukas varhaiskasvatus kuin kunnallisessa perhepäivähoidossa (Mikkeli s.a.)

Varhaiskasvatuslain mukaan perhepäivähoitajan tehtäviin kelpoisuusvaatimuksena on tehtävään soveltuva ammattitutkinto tai muu alalle soveltuva koulutus (540/2018). Ennen vuotta 2000 perhepäivähoitajan työhön ei ollut koulutusta, vaan työ aloitettiin omien lapsien ollessa pieniä. Ennen saatettiin käydä perhepäivähoitajan kurssi, jonka laajuus oli 120–250 tuntia. Vuonna 2000 aloitettiin perhepäivähoitajan ammattitutkinto. (Jääskeläinen & Majuri-Naappi 2005, 4.)

Vuonna 2006 kunnallisena perhepäivähoitajana työskenteli 14 846 henkilöä, joista vain n. 2000 olivat käyneet ammattitutkinnon työhön. Perhepäivähoitajat osallistuivat osaamiskartoitukseen ja tulokset olivat, että vain 14,75 % vastanneista olivat suorittaneet perhepäivähoitajan ammattitutkinnon ja 79,1% olivat sitä mieltä, etteivät ajattele tarvitsevansa ammattitutkintoa, mutta kuitenkin perhepäivähoitajat kokivat tarvitsevansa työssään tukea juuri niillä osa-alueilla, jotka he saisivat suorittamalla ammattitutkinnon. (STM 2007, 17-18.) Salmisen (2015, 55.) tutkimuksessa perhepäivähoitajien koulutusmyönteisyys koettiin esimiehen mielistelynä ja siten se koettiin jopa sosiaalisena uhkana perhepäivähoitajien työyhteisössä.

Omnia (2021) tarjoaa perhepäivähoitajille täydennyskoulutusta, jossa haetaan ratkaisuja varhaiskasvatuksen tärkeisiin kysymyksiin. Täydennyskoulutus on tukipaketti perhepäivähoitajan työn tekemiseen. Täydennyskoulutuksen tarkkaan sisältöön (materiaaleihin, ajankohtaan tai täydennyskoulutuksen hintaan) emme päässeet tutustumaan, koska sen on tarkoitettu vain niille, jotka ilmoittautuvat kyseiseen täydennyskoulutukseen.

Perhepäivähoito tapahtuu yleensä perhepäivähoitajan kotona niin, että perhepäivähoitajalla on korkeintaan neljä hoitolasta. Moniammatillisessa työryhmässä perhepäivähoitajan yhteistyötahoina ovat lasten neuvolat, kerhot, erityisopetus, esiopetus ja sosiaalityö. Omalla työllään perhepäivähoitaja antaa pohjan lapsen kasvulle ja kehitykselle, jotta hän voi saavuttaa esiopetuksessa määritellyjä tavoitteita sinne siirryttyään. (Alho-Kivi ym. 2002, 26-27.)

Varhaiskasvatuslain mukaisesti perhepäivähoito on osa varhaiskasvatusta. Perhepäivähoidon kehittämisen lähtökohtana on tunnistaa ominaislaatu ja voimavarat sekä hyödyntää niitä. Pedagoginen toiminta perhepäivähoitajan

työssä rakentuu laadukkaasta perushoidon pedagogiikasta, kohtaamisesta, vuorovaikutuksesta, leikistä, yhteisestä osallisuudesta sekä hetkiin tarttumisen hienoudesta sekä mahdollisuuksista kokemiseen, tekemiseen ja oppimiseen. (Opetushallitus s.a.).

4 OSALLISUUS

Osallisuus kytkeytyy yhteisöllisyyteen, mutta sen käsite voi saada erilaisia merkityksiä käyttöyhteyden mukaan. Osallisuus kuitenkin pohjautuu aina vapaaehtoisuuteen, tasavertaiseen sekä dialogiseen suhteeseen ihmisten välillä. Ihmisillä on mahdollisuus tulla kuulluksi ja vaikuttaa sekä osallistua heitä koskevien asioiden suunnitteluun ja toteutukseen, kun osallisuus toteutuu. (Turja 2011, 44-47.)

Vaikka osallisuudessa on kyse kuulluksi tulemisesta sekä osallistumisesta oman elämän suunnitteluun ja toteutukseen, on kyse myös luottamuksesta. Luottamus on tärkeä osa vuorovaikutussuhdetta ja kun ihmiset luottavat toisiinsa, on helpompi esimerkiksi ratkoa ristiriitoja. Jos lapsi kokee, että luottaa päivähoiton henkilökuntaan, on häntä helpompi osallistaa häntä koskevissa asioissa. (THL 2020.)

4.1 Osallisuus lapsen näkökulmasta

Shierin (2001) mukaan lapsen osallisuuden tasoja on viisi. Ensimmäinen taso on lapsen kuuntelemisesta. Aikuiselle tämä tarkoittaa velvoitetta siitä, että lapsella on mahdollisuus itsensä ilmaisuun ja aikuisen huomioon. Toisella tasolla lasta tuetaan ilmaisemaan omia mielipiteitään. Tällä portaalla aikuisen tulee rohkaista jokaista lasta ilmaisemaan mielipiteensä ja tukea sitä. Kolmannella portaalla lapsen mielipiteet otetaan huomioon. Lasten mielipiteiden huomiointi ei tarkoita aikuisten käskytystä, vaan lasten näkemysten toteuttamista parhaalla näkemällä tavalla.

Neljännellä tasolla lapset ovat mukana päätöksentekoprosessissa. Tälle tasolle on ominaista aikuisen ja lapsen välinen kommunikaatio ja pohdinta päätettävästä asiasta. Aikuisen tehtävänä on aktiivisesti ottaa lapsen näkemykset

huomioon ja tukea niiden esittämistä. Suunnitelmien ja näkemysten esittämisen lisäksi neljännelle tasolle kuuluu demokraattinen päätöksenteko. Viidennellä portaalla aikuiset jakavat valtaa lasten kanssa. Neljännen ja viidennen portaan merkittävin ero on vallan ja vastuun jakautuminen lasten sekä aikuisten kesken. (Venninen ym. 2010.) Osallisuus on yksi lapsen kasvun ja kehityksen tukipilareista (THL 2016).

Useasti osallisuus voidaan mieltää lasten yksittäisten mielihalujen kuuntelemisena ja toteuttamisena. Osallisuus on kuitenkin yhteisöllinen ilmiö. Siinä jokaisella on oikeus ilmaista oma näkemyksensä, mutta jokaisen tulee kuunnella myös toisten näkemyksiä. Tavoitteena on löytää yhteisiä ratkaisuja neuvotellen yhdessä. Lasten osallisuus pohjautuu arkisiin vuorovaikutustilanteisiin, joissa he saavat konkreettisia kokemuksia vaikuttamisesta ja kuulluksi tulemisesta. Pienillä lapsilla osallisuus alkaa mukanaolosta. Hiljalleen kuulemisesta siirrytään lapsen laajempiin vaikuttamisen mahdollisuuksiin. (Hujala 2020, 46-48)

Ensimmäisiä ympäristöjä, joissa lapsi voi saada osallisuuden kokemuksia, ovat mm. koti ja varhaiskasvatus. Näissä lasten oman toiminnan tavoitteet kulkevat käsi kädessä aikuisten toimintatavoitteiden kanssa. Lapsi voi tällaisissa ympäristöissä kokea olevansa toimija omassa elämässään ja osallinen yhteisössään, mutta olla samalla riippuvainen muista. Osallisuuden mahdollistaminen on luottamuksen osoittamista lapsia ja heidän toimijuuttansa kohtaan. Lasten pohtiessa näkemyksiään ja kokemuksiaan sekä ideoidessaan, arvioi- dessaan asioita neuvotellen, heidän kykynsä ajatella omaa ajatteluaan selkiyy- tyä. Tämän lisäksi lasten käsitys itsestään selkiytyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisessä tarvittavat tiedot ja taidot kehittyvät. (Hujala 2020, 48-51.)

4.2 Lapsen osallisuuden tukeminen erotilanteessa

Jaakkolan (s.a. 1-2.) mukaan vanhempien ero on yleensä lapsen ensimmäinen kriisi tai suuri elämänmuutos. Lapsi kokee eron ja sen tuomat muutokset eri tavalla kuin aikuinen. Lapsen tulisi saada tukea erotilanteessa, vaikka jakamalla kokemuksiaan joko vertaistukiryhmässä tai kotona arjessa. Lapsen osallisuuden tukemista erotilanteessa voi olla esimerkiksi se, että lapsen kanssa

keskustellaan yhdessä arjen uusista asioista. Lapsi saa itse olla mukana päätämässä uuden kodin kalusteiden paikkoja tai millä paikalla hän istuu uudessa kodissa ruokapöydän ääressä. Jos erotilanne ei ole riitaisa tai lapsi kokee eron positiivisena asiana (toinen vanhempi esimerkiksi käyttänyt väkivaltaa lasta kohtaan), voi hänet ottaa mukaan asunnon valintaan. Aikuiset tekevät suurimmat ratkaisut, mutta lapsen on hyvä kokea, että häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteellään on merkitystä arjen asioissa.

5 VANHEMPIEN ERO

Vanhempien ero ja eron jälkeinen vanhemmuus on yleisempää kuin ennen ja vaikuttaa perheenjäseniin monin eri tavoin. Kun vanhemmat eroavat, lapset voivat helposti jäädä kiistakapuloiksi. On kuitenkin muistettava, että vanhemmat eivät eroa lapsistaan vaan toisistaan. Lapsilla on aina oltava molemmat vanhemmat elämässään. Monet tutkimustulokset osoittavat, että se miten vanhemmat sopeutuvat eron jälkeiseen elämään, vaikuttaa se myös lasten sopeutumiseen. Eroa verrataan usein kuolemaan, koska molemmissa tilanteissa koetaan surua ja menetystä sekä arjenmuutoksia. (Hokkanen 2015, 9-12.)

Tutkimukset osoittavat, että ensimmäinen vuosi eron jälkeen lapsille on vaikeinta aikaa. Useimmat tottuvat uuteen elämäntilanteeseen vuoden aikana, mutta joillakin voi olla haasteita vielä aikuisiällä. Jos vanhempien ero on tapahtunut sulassa sovussa, lapsi selviytyy siitä paremmin, jos ero on ollut riitaisa, voi se tuoda lapselle traumoja, joita hän käsittelee vielä useissa elämänvaiheissa. (Morin 2019.)

Vanhempien eron lisäksi koko perhedynamiikka muuttuu yleensä. Kuvioihin tulee isäpuolia ja äitipuolia sekä sisarpuolia. Se tuo tullessaan omat haasteensa ja mahdollisuutensa. Morinin (2019) artikkelin mukaan tutkimukset osoittavat, että riski avioeroon on suurempi toisessa avioliitossa kuin ensimmäisessä. Lapsi siis saattaa joutua kokemaan eron enemmänkin kuin yhden kerran.

Lasten ikä ja temperamentti vaikuttaa siihen, miten lapsi kokee eron ja miten hän ilmaisee tunteensa. Pieni lapsi ei osaa pukea vaikeita asioita sanoiksi ja

siksi olisi tärkeää kiinnittää enemmän huomiota lapsen tekoihin tai non-verbaaliin viestintään. Pieni lapsi voi ilmaista pahan olon tunteensa monilla tavoilla kuten esimerkiksi heräilemällä paljon keskellä yötä (pahojen unien näkeminen, kastelu ym.) ruokailutottumukset voivat muuttua (ruokahaluttomuus tai ylensyönti), fyysinen kipuilu (vatsakivut tai päänsärky), mieliala voi muuttua (itkuisuus, ärtyneisyys, aggressiivisuus). Vanhempien on hyvä muistaa, että pienen lapsen tehtävä ei ole toimia vanhempien lohduttajana, koska jos lapsi kokee, että hänen on lohdutettava vanhempiaan, hän helposti tukahduttaa omat tunteensa. (MLL 2019.)

5.1 Tilastoja eroperheistä

Viime vuosina avioerojen määrä on pysynyt miltei samana; vuodessa 13 000-14 000 avioliittoa päättyy eroon (Väestöliitto 2020a.) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2018b) mukaan vuonna 2015 avioliittoa päättyi eroon yhteensä 13 939. Avioeroista noin neljännes tapahtuu yksi- tai kaksilapsisille perheille ja eroista kymmenen prosenttia tapahtui perheille, jossa lapsia oli kolme sekä kolme prosenttia eroista tapahtui niille perheille, jossa lapsia oli vähintään neljä. (Väestöliitto 2020b.)

Ensimmäisten avioliittojen eron todennäköisyys on 39 prosenttia. Noin kymmenen prosenttia lapsista asuu uusperheessä. Eroperheiden lapsista 60 prosenttia on erotilanteessa iältään pieniä, yleensä varhaiskasvatikäisiä tai alakoululaisia. On tutkittu, että eroon johtaneiden ensimmäisten avioliittojen keskiarvo on 10 vuotta (THL 2018b.)

5.2 Varhaiskasvatuksen tuki erotilanteessa

Paras tapa auttaa lasta erotilanteessa, on pitää lapsi pois tulilinjalta, vaikka se joissakin tilanteissa voi olla vaikeaa. Asiantuntijat ovat tästä asiasta yhtä mieltä ja siksi puhutaankin termistä, ”yhteinen rintama”. ”Yhteinen rintama” ja sen säilyttäminen vaikuttaa lapseen siten, että heistä tulee itsevarmempia ja paremmin käyttäytyviä. Jos lapsi joutuu tulilinjalle, kärsii hän siitä, kun joutuu kuuntelemaan riitelyä tai vanhempien haukkuvan toisiaan. Vaarana on se, että lapsi alkaa jäljitellä vanhempien käytöstä. (Warshak 2012, 36-38)

Päivähoidossa ammattitaitoinen henkilökunta tai perhepäivähoitaja, tukee lapsen turvallista kehitystä, riippumatta kodin olosuhteista. Päivähoidon henkilöstö vedetään valitettavasti erotaisteluissa helposti mukaan, esimerkiksi pyytämällä lapsesta lausuntoja. Arjessa erotaistelu voi näkyä mm. siten, että varhaiskasvattaja joutuu toimimaan viestinviejänä sekä niin, että toinen vanhempi mustamaalaa ja mollaa toista vanhempaa. Tämä kuormittaa päivähoidon ammattilaista ja vaikuttaa myös työssä jaksamiseen. Jos kodissa tai kodeissa on riittävä, luottamuksellinen ja turvallinen suhde päivähoidossa olevaan työntekijään voi olla lapselle lepopaikka. Jos erovanhemmat eivät ole puhevälissä, ovat kevät- ja joulujuhlat haasteellisia tilanteita. Lapsi toivoo, että molemmat vanhemmat olisivat paikalla, mutta aina se ei ole mahdollista. (Mäkijärvi 2014, 48-50.)

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksessa toimii varhaiskasvatuksen varhaisen tuen koordinaattori, joka on varhaiskasvatuksen edustajana Perheneuvoverkostossa. Perheneuvo antaa ohjausta ja neuvontaa lapsiperheille. Perheneuvoon voi ottaa yhteyttä elämäntilanteeseen tai arjen asiointiin ja kysymyksiin liittyvissä tilanteissa. Perheneuvosta saa tietoa myös oman kunnan palveluista, tapahtumista ja mahdollisuuksista lapsiperheille. Perheneuvon tarkoitus on ohjata ja neuvoa oikean palvelun äärelle sekä kuulla ja kohdata perheitä yksilöllisesti. (Essote 2016.)

Mikkelin kaupungin varhaiskasvatuksen yksi painopisteistä on lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitojen tukeminen. Jokaisessa varhaiskasvatuksen yksikössä on käytössään tähän liittyvää materiaalia sekä henkilöstö on käynyt koulutuksia aiheeseen liittyen. Mikkelin kaupunki on palkannut hankerahoituksella neljä varhaiskasvatuksen sosionomia, jotka työskentelevät päiväkodeissa. Varhaiskasvatuksen sosionomien tehtävänä on ohjata lapsille tunneryhmiä ja vuorovaikutusleikkiä sekä ohjata henkilöstöä tarpeen tullen näissä asioissa. Yksi varhaiskasvatuksen sosionomeista on erityisesti kouluttautunut eroauttamiseen. Lasten kanssa elämän suuria tapahtumia käsitellään normaalin toiminnan sisällä. Mikäli henkilökunta kokee auttamisressurssinsa riittämättömäksi, he voivat ohjata perheen Perheneuvoon, josta he pääsevät moniammatillisen verkoston auttaviksi. (Häkkänen 2021.)

Yksi varhaiskasvatuksen sosionomeista on nimetty työskentelemään juuri perhepäivähoitajien kanssa. Hän kiertää säännöllisesti perhepäivähoitajien luona ohjaamassa esimerkiksi tunnetuokioita. Lisäksi perhepäivähoitajat saavat tukea arjen työhön perhepäivähoidon ohjaajilta eli esimiehiltään. (Häkkänen 2021.)

6 EROAUTTAMINEN

Sosiaalihuoltolaissa säädetään erotilanteeseen liittyvistä palveluista, jotka ovat kunnan järjestämisvastuulla. Näitä ovat muun muassa lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen vahvistamiseen ja ratkaisemiseen liittyvät tehtävät, perheasioiden sovittelu, kasvatus- ja perheneuvonta, sosiaaliohjaus ja -työ, kotipalvelu, perhetyö sekä lapsen ja vanhemman tapaamisten valvonta. (Juurikko & Kalmari, s.a.)

Perheasioiden sovitteluun hakeudutaan eron harkintavaiheessa tai lopullisen päätöksen jälkeen. Sovittelu on perheille vapaaehtoista. Kasvatus- ja perheneuvontaa järjestetään useimmiten perheneuvoloissa ja työskentelyä sovelletaan tarpeiden ja tilanteen mukaan. Kasvatus- ja perheneuvonnan menetelmiä ovat muun muassa pari- ja perheterapia, eroneuvonta, kriisitilanteen selvittäminen, vertaistukiryhmät. Sosiaalihuoltolaissa määritellään myös, että kunnan on huolehdittava lapsen tapaamisoikeutta ja huoltoa koskevan päätöksen vahvistamiseen ja ratkaisemiseen liittyvistä asioista. Näistä asioista huolehtivat kunnan lastenvalvojat. Lastenvalvojien työn sisältöä ei ole määritelty tarkasti, mutta siihen kuuluu esimerkiksi lasten asumiseen, tapaamisoikeuteen, elatukseen ja huoltoon liittyvät sopimukset. (Juurikko & Kalmari, s.a.)

Eroauttaminen on osa perhekeskustoimintaa, jonka toimintamallia kehitetään lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa (LAPE). Perhekeskustoimintamallin tavoitteena oli kehittää perhekeskustoimintamalli, joka edistää asiakkaan tarpeiden kohtaamista sekä kokoaa hajanaiset palvelut yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Toimintamallilla varmistetaan lasten ja perheiden voimavarojen vahvistumista ja osallisuuden paranemista sekä taata varhainen avun ja tuen saanti. Sen avulla kootaan lasten ja perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävien ja tukevien palvelujen kokonaisuus. Verkosto sovitetaan yh-

teen niin, että lasten ja perheiden parissa työskentelevät eri alojen ammattilaiset yhdistävät ammatillisen asiantuntemuksensa sekä voimavaransa perheitä auttaakseen. (THL 2018a.)

Järjestöillä ja seurakunnilla on laajasti palveluita eroauttamiseen. Järjestöjen toiminnassa korostuu vertais- ja vapaaehtoistoiminta sekä auttajatahon rooli. Monia eroon liittyviä palveluita tuotetaan yhteistyössä kunnan ja järjestön kesken. Yleisimmät kolmannen sektorin eropalvelut ovat pari- ja perheterapia, yksilökeskustelut, erovertaisryhmät ja lakisääteinen perheasioiden sovittelu. Toiminnan keskiössä on vanhemmuuden tukeminen ja eron vaikutusten ymmärtäminen lasten näkökulmasta. (Juurikko & Kalmari s.a.)

Erotilanteessa olevalle perheelle on laajasti tukea tarjolla myös verkossa. Verkossa tarjottavia menetelmiä ovat muun muassa erilaiset eroon liittyvät chatit, artikkelit, videot, kurssit, internet-vastaanotot, puhelinneuvonta, menetelmät sekä infopaketit. (Juurikko & Kalmari, s.a.)

Vertaistuki auttaa sekä vanhempia että lapsia erokriisin keskellä. Joskus pelkkä keskusteluapu voi auttaa jaksamaan arkea paremmin. Vertaistukea voi saada joko ystävilta, perheeltä, ammattilaisilta tai viranomaisilta. Vertaistuella kuitenkin voi olla todella suuri merkitys eron selviämisen kannalta (Sorro 2014, 33.)

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu sekä LAPE Etelä-Savo (2018) ovat toteuttaneet yhteistyössä tutkimuksen vanhemmuuden ja parisuhteen tuesta sekä eroauttamisesta. Tutkimuksesta selvisi, että perheet toivoivat enemmän yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja varhaisempaa tukea. Tutkimuksessa nousi ilmi myös toive matalan kynnyksen keskustelumahdollisuuksista sen tuen piiristä, jossa perheellä on jo asiakkuus. Näistä palveluista yhdeksi mainittiin varhaiskasvatus. Vanhemmat toivoivat ammattilaisille enemmän aikaa jutella lasten kanssa ja nostaa lasten omia näkemyksiä ja tarpeita erotilanteesta esiin. (STM 2018.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Hyvinkään yhdistys ja Kenttädunpäiväkoti (2018) olivat tehneet huomion siitä, miten pienten lasten vanhempien erot ovat

yleisiä sekä huomioineet pienten lasten tuen tarpeet vanhempiensa eron käsittelyyn. Huomio kypsyi NEro-hankkeeksi, jonka tavoitteena oli tukea lapsen turvallisuutta ja vahvistaa hänen voimavarojaan kohdatessaan vanhempien eron. NEro-hankkeessa korostettiin erityisesti lapsen näkökulmaa, jonka pohjalta kehitettiin Tilli Toukka -vertaisryhmämalli. Tilli Toukka-vertaisryhmissä käsitellään asioita lapselle ominaisilla keinoilla kuten leikin tai taiteen avulla. (MLL 2018, 3-4.)

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Aloitimme opinnäytetyönprosessin syksyllä 2019. Ideapaperi hyväksyttiin 3.12.2019 ja suunnitelma esitettiin 27.5.2020. Suunnitelmaa tehdessä, olimme yhteydessä VIOLA-väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeen työntekijöihin ja näytimme heille opinnäytetyösuunnitelman ennen kuin esitimme sen. Olimme aikatauluttaneet opinnäytetyön toteutusvaiheen joulukuun 2020-helmikuun 2021. Opinnäytetyön valmistuminen ja esittäminen tapahtuu keväällä 2021. Tarvitsimme tutkimusluvan tietojen keräämiseen opinnäytetyötä varten, jonka haimme VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry:n hallitukselta ja Mikkelin kaupungin varhaiskasvatusjohtaja Pirjo Vartiaiselta (Liite 1). Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia perhepäivähoitajien eroauttamisresursseja heidän omassa työssään sekä kartoittaa heidän tuen tarve eroauttamiseen. Tavoitteena opinnäytetyöllä on tuottaa tietoa perhepäivähoitajien resursseista lasten eroauttamiseen.

Tavoitteenamme oli tuottaa tietoa perhepäivähoitajien tarpeista lasten eroauttamiseen ja osallisuuden tukemiseen erossa VIOLA ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeelle. Tarkoituksena oli saada VIOLA ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeelle tietoa perhepäivähoitajien tarpeista, liittyen eroauttamiseen. Saatua tietoa voidaan hyödyntää perhepäivähoitajien ja varhaiskasvatuksen työn kehittämisessä. Opiskelijoina halusimme, että opinnäytetyötämme voisi hyödyntää myös tulevaisuudessa ja opinnäytetyömme pohjalta aiheen kartoittamista voisi jatkaa. Toiveemme on, että myöhemmin joku jatkaisi meidän opinnäytetyötämme kehittämistyön esimerkiksi kehittämällä uusia menetelmiä perhepäivähoitajien työn tueksi sekä lisätä heidän tietotaitoansa, jotta lapsen osallisuus tulisi huomioituksi erotilanteessa.

Erityisesti kiinnostuimme tästä aiheesta, koska perhepäivähoitajien työstä ei ole tehty paljoa opinnäytetöitä. Siksi rajasimme tutkimusaiheemme varhaiskasvatuksesta eli päiväkodeista, ryhmäperhepäivähoitajista ja perhepäivähoitajista vain perhepäivähoitajiin. Tarkoituksena opinnäytetyössämme oli tutkia perhepäivähoitajien eroauttamisresursseja heidän omassa työssään sekä kartoittaa heidän tuen tarve eroauttamiseen. Tutkimuksessamme on kaksi pääkysymystä, jotka ovat:

1. Minkälaista tukea perhepäivähoitajat saavat eroperheiden auttamisessa ja lasten osallisuuden tukemisessä erossa?
2. Minkälaista tukea perhepäivähoitajat tarvitsevat eroperheiden auttamiseen ja lasten osallisuuden tukemiseen erossa?

Opinnäytetyömme aihe on tärkeä, koska perhepäivähoitajien eroauttamisen resursseja ei ole tutkittu aiemmin. Tutkittua tietoa löytyy niukasti perhepäivähoitajista, eroauttamisesta jonkin verran, mutta perhepäivähoitajien resursseista eroauttamisessa, ei löydy mitään.

7.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyömme toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimuksen lähtökohta on moninaisen todellisuuden kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on pyrkimyksenä löytää tai paljastaa tosiasioita, kuin todentaa olemassa olevia faktoja. Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on myös valita tutkimuskohdejoukko suunnitelmallisesti. (Hirsjärvi 1997, 156-160.)

Kvalitatiivinen tutkimus antaa inhimillisemmän tutkimustiedon kvantitatiiviseen verrattuna. Kvalitatiivinen tutkimus käsittelee aihetta mielipiteiden, käyttäytymisen, tunteiden, uskomusten tai yksilöiden välisten suhteiden kautta (Qualitative research methods s.a.)

Laadullisen kyselytutkimuksen tavoitteena on aiheen ymmärtäminen ja se on tutkimustapana epämuodollisempi. Tiedonkeruutapana laadullinen tutkimus on enemmänkin kuvaileva kuin ennustava. Kvalitatiivinen tutkimus on syväli-

sempi kuin kvantitatiivinen tutkimus. Kvalitatiivisesta tutkimuksesta hyötyy eniten silloin kun sitä käytetään pienelle ihmisjoukolle. (SurveyMonkey s.a.) Meidän opinnäytetyötämme ajatellen tämä oli sopivin tutkimusmenetelmä. Tarkoituksenamme ei ollut saada määrällisesti monia vastauksia vaan nimenomaan arvokasta ja laadukasta tietoa.

7.2 Aineistonkeruumenetelmä

Laaksosen (2013, 1.) mukaan nettikysely aineistonkeruumenetelmänä on nykyaikana yleistynyt ja niiden käyttö laajenee vuosi vuodelta. Nettikyselyt ovat yleensä laadukkaampia, nopeampia sekä postin kautta lähetettyjä kyselyjä halvempia. Nettikyselyn teko on helppoa, kun siihen on jo valmiit työkalut. Nettikyselyssä vastaaja on yksin vastaamassa esimerkiksi tietokoneen äärellä ja näin ollen kukaan ulkopuolinen ei pysty vaikuttamaan kyselyn vastaamiseen.

Opinnäytetyömme toteutettiin Webropol-kyselylomakkeen avulla (Liite 3). Webropol- kyselylomake on helppokäyttöinen sekä selkeä ja se myös mahdollistaa laajan kohderyhmän saavuttavuuden. Kyselylomake oli vakioitu, eli kaikilta kyselyyn osallistuvilta kysyttiin samat asiasisällöt tarkalleen samalla tavalla. Kyselylomake aineistonkeruutapana sopi tutkimukseemme, koska tarkoituksena oli saada vastauksia hajallaan olevalta joukolta ihmisiä. (Vilkkä 2005, 73-76.) Kyselylomakkeella voidaan kerätä tietoa tosiasioista, toiminnasta, käyttäytymisestä, arvoista, asenteista, tiedoista, uskomuksista, mielipiteistä sekä käsityksistä. Näiden lisäksi kyselylomakkeella voidaan pyytää arviointia ja perusteluja toiminnalle, mielipiteelle tai vakaumukselle. (Hirsjärvi 1997, 197.)

Hiltusen (s.a, 2.) mukaan kyselylomakkeen kysymykset tulee muotoilla huolellisesti ja käyttää muotoiluun aikaa. Kysymykset luovat perustan koko tutkimukselle. Kyselyn tulee olla lyhyt ja helposti vastattavissa. Pitkiä kyselyitä tulisi välttää, koska vastausprosentti on yleensä suurempi lyhyissä kyselyissä ja puolestaan pitkissä kyselyissä vastausprosentti on pienempi. Muotoilimme kysymyksiä teorian ja tutkimuskysymysten pohjalta sekä teimme yhteistyötä ohjaavan opettajan sekä työelämäkumppanin kanssa. Rajasimme kyselyn kysy-

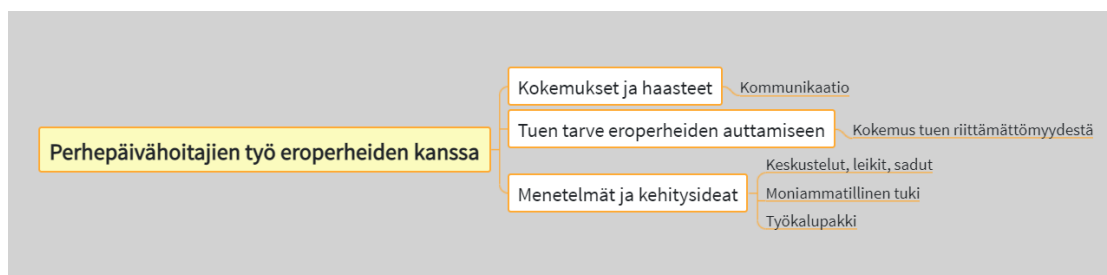
mykset siten, että saisimme mahdollisimman täsmälliset vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Teimme kyselystä lyhyen ja helpon, aikaa kyselyn vastaamiseen meni noin 5-10 minuuttia.

Kyselylomakkeessa hyvänä puolena on se, että vastaaja jää anonymiksi. (Vilkkä 2005, 76). Ajattelimme, että anonymisyys voisi rohkaista vastaajia kertomaan rehellisemmin omat mielipiteet tutkimusaiheestamme. On tärkeää, että vastaajaa informoidaan kyselystä, tutkimuksesta ja siitä mihin tutkimusta käytetään. Siksi vastaajat saivat kyselylomakkeen mukana saatekirjeen, johon laitettiin myös opinnäytetyötä ohjaavan opettajan nimi sekä opiskeluyksikkö. (Anttila 1998, 366.)

Webropol-kyselylomake lähetettiin sähköpostilla tutkimukseen osallistuville kunnallisille perhepäivähoitajille perhepäivähoidon koordinaattorin kautta sekä yksityisille perhepäivähoitajille opinnäytetyön työelämäkumppanin kautta. Otimme myös itse yhteyttä Facebookissa toimivaan Mikkelin yksityiset perhepäivähoitajat-ryhmään, jonka kautta jaoimme kyselyä.

7.3 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Aineistolähtöisessä tutkimuksessa pääpaino on itse aineistossa. Käytännössä se tarkoittaa, että teorian lähtökohtana on aineisto eivätkä analyysiyksiköt ole ennalta määriteltäviä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tutkimusaineistomme on kyselyn vastaukset, joita analysoimme opinnäytetyössämme. Kävimme jokaisen vastauslomakkeen erikseen läpi analyysivaiheessa ja tarkistimme, että kyselylomakkeet olivat täytetty asianmukaisesti. Aineiston käsittelyyn käytimme tilastollista kuvailemista sekä teemoittelua. Tilastollista kuvailemista voidaan käyttää silloin, kun halutaan tietää esimerkiksi tutkimuksessa olevien kysymyksien keskiarvoja (Tilastokoulu s.a). Jaoimme kyselyn tulokset kolmeen pääluokkaan; kokemukset ja haasteet, tuen tarve eroperheiden auttamiseen sekä menetelmät ja kehitysideoita.

Kuva 1. Esimerkki aineiston luokittelusta

Täsmällisyys on tärkeää aineiston analyysia ajatellen, koska jos kysymys on väärinymmärretty tai valittu väärä vaihtoehto, vaikuttaa se tulosten luotettavuuteen. Ongelmallisia kysymyksiä aineiston analyysin kannalta ovat avoimet kysymykset. (Anttila 1998, 364-365). Tästä syystä emme käyttäneet montaa avointa kysymystä kyselylomakkeessamme, mutta tutkimuksen tarkoitusta ajatellen, oli tärkeää saada perhepäivähoitajien omia näkemyksiä aiheesta.

Aineistoa analysoidessa avointen kysymyksien vastauksia analysoimme teemoittelemalla. Teemoittelu on yksi sisällönanalyysin muoto ja sitä käytetään usein tutkimusten analysoimisessa, joissa tutkimusmenetelmänä on ollut joko haastattelu tai kysely (Tietoarkisto s.a.). Avoimet kysymykset antavat yleensä arvokkaita vastauksia ja antaa vastaajille mahdollisuuden vastata vapaammin ja syvällisemmin (SurveyMonkey s.a).

Opinnäytetyön kyselyn avoimet kysymykset rajasimme ja muotoilimme tarkasti, jotta vastaaja osasi kertoa tarvitsemamme tiedon mahdollisimman aiheenmukaisesti sekä tarkasti. Tietoarkiston (s.a.) mukaan teemoittelua käytettäessä voisi tutkimusraporttiin laittaa suoria lainauksia eli sitaatteja, ja me laitoimme niitä perhepäivähoitajille tehdyn kyselyn tuloksiin analysoinnin jälkeen. Näin ollen lukija ymmärtää tutkimuksen tuloksia paremmin.

7.4 Eettisyys ja luotettavuus

Kaikkia eri tieteenalojen tutkijoita ohjaa yleiset eettiset periaatteet: tutkittavien itsemääräämisoikeuden ja ihmisarvon kunnioittaminen, aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnon kunnioittaminen sekä tutkittavana olevien ihmisten, yhteisöjen tai muiden tutkimuskohteiden haittojen, riskien ja vahinkojen välttäminen. (Kohonen ym. 2019.) Opinnäytetyö toteutettiin perhepäivähoitajien ihmis-

arvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Opinnäytetyöprosessissa kunnioitimme tutkittavia sekä pyrimme valituilla työmenetelmillä ja -ohjelmilla minimoimaan haitat, riskit sekä vahingot.

Eettisyys ja luotettavuus ovat tärkeimpiä asioita tutkimuksissa. Olemme kunnioittaneet muita tutkijoita ja olemme viitanneet heidän tutkimuksiinsa asiaan kuuluvalla tavalla. Opinnäytetyömme tilaajiin olemme olleet yhteydessä läpi opinnäytetyön prosessin, jotta he tietävät, missä vaiheessa olemme olleet opinnäytetyössämme. Olemme tehneet rehellisesti, huolellisesti ja avoimesti opinnäytetyömme.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2012, 6.) mukaan tutkimusluvat on haettava, jos on tarvetta. Meidän opinnäytetyössämme tarvitsimme tutkimusluvat VIOLA - väkivallasta vapaaksi ry:n hallitukselta sekä Mikkelin kaupungin varhaiskasvatusjohtajalta. Ennen tutkimuslupahakemuksien lähettämistä, näytimme tutkimuslupahakemuksen myös VIOLA- väkivallasta vapaaksi Kuka huomaa mut? -hankkeen työntekijöille (Liite 1).

Tutkimukseen osallistuvalla henkilöllä on oikeus osallistua tutkimukseen vapaaehtoisesti sekä oikeus kieltäytyä osallistumasta. Tutkittavalla on myös oikeus keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa ilman kielteisiä seurauksia. Osallistujalla on oikeus saada tietoa tutkimuksen käytännön toteutuksesta, henkilötietojen käsittelystä sekä tutkimuksen sisällöstä. Tutkimuksen tavoitteista sekä sen hyödyistä ja haitoista on annettava totuudenmukainen sekä ymmärrettävä kuva. (Kohonen 2019.)

Opinnäytetyön kyselyyn vastaaminen oli tutkittaville vapaaehtoista, joten heillä oli oikeus olla vastaamatta kyselymme. Kyselyn täyttämisen pystyi keskeyttämään missä vaiheessa tahansa, eikä sitä ollut pakko täyttää loppuun. Tästä ei koitunut tutkittaville kielteisiä seurauksia. Kerroimme saatekirjeessä (kts. Liite 2) tutkimuksen käytännön toteutuksesta hieman. Jaoimme saatekirjeessä yhteystietomme, mikäli tutkittavilla olisi tullut lisäkysymyksiä tutkimukseen liittyen. Kannustimme tutkittavia ottamaan rohkeasti yhteyttä. Kerroimme saatekirjeessä myös, mitä hyötyä tutkimuksestamme olisi perhepäivähoitajille. Aiomme lähettää valmiin opinnäytetyön perhepäivähoitajille arvioinnin jälkeen, jotta he saavat perehtyä tutkimukseen sen valmistuttua.

Jotta kyselyyn vastanneet pysyivät anonyymina myös meille, perhepäivähoidon koordinaattori välitti kyselyt kunnallisille perhepäivähoitajille ja laitoinne viestin Facebookin kautta ihmiselle, joka välitti kyselyn saatekirjeineen (Liite 2) muille yksityisille perhepäivähoitajille Facebookin kautta. Lisäksi opinnäytetyömme työelämäkumppani välitti kyselyä yksityisille perhepäivähoitajille. Eli emme saaneet kenenkään yhteystietoja kyselyä varten ja näin ollen tietoturvasuus toteutui. Kyselyn kysymyksissä ei ollut sellaista kysymystä, josta olisi saanut tietää kuka vastaaja oli (kts. liite 3)

Heikkilän (2014, 1) mukaan tutkimuksen luotettavuutta tulee arvioida niiden tietojen perusteella, joita käytettävissä on. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta olisi hyvä saada paljon vastauksia, mutta meidän opinnäytetyössämme tutkimuksen kohderyhmä oli pieni. Perhepäivähoitajan työtä Mikkelissä tekee noin 30 henkilöä.

Opinnäytetyön valmistuttua, poistimme kaikki tiedot kyselystä ja aineisto jäi vain VIOLA-väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeen hallintaan. Poistimme kyselyn Webropol-järjestelmästä.

8 PERHEPÄIVÄHOITAJILLE TEHDYN KYSELYN TULOKSET

Kyselymme avattiin 9.12.2020, jolloin se lähetettiin kunnallisille perhepäivähoitajille sähköpostitse. Kysely avattiin ensin kahdeksi viikoksi, jonka aikana kyselymme vastasi yksi perhepäivähoitaja. Laitoinne muistutusviestin perhepäivähoitajille kahden viikon jälkeen ja jatkoimme kyselyn aukioloaikaa viikolla. Jaoimme kyselyä myös Mikkelin yksityiset perhepäivähoitajat-Facebookryhmän kautta, jolloin saimme lisää vastauksia kyselymme. Pohdimme yhdessä työelämäkumppanin kanssa kyselyn jakamista hankkeen Facebook-sivulla. Emme kuitenkaan jakaneet kyselyä hankkeen sivuilla, koska silloin kuka tahansa olisi voinut vastata kyselyyn. Tämä olisi voinut vaikuttaa tulosten luotettavuuteen.

Saimme kyselyyn kuusi vastausta. Kysely oli aloitettu kuusi kertaa eli jokainen kyselyn aloittanut on vastannut siihen. Kysely avattiin yhteensä 63 kertaa. Kysely lähetettiin yhteensä 24 yksityiselle tai kunnalliselle perhepäivähoitajalle.

Kunnallisia perhepäivähoitajia oli yhteensä 13. Mikkelin alueella heistä työskenteli 10 ja Ristiinassa kolme. Yksityisiä perhepäivähoitajia oli 11.

8.1 Kokemukset ja haasteet

Kyselystämme kävi ilmi, että puolet vastanneista työskentelevät tällä hetkellä eron kohdanneiden perheiden parissa. Vastausvaihtoehtoja oli kolme. Ne olivat kyllä, ei ja en osaa sanoa. Vastauksia tähän saimme yhteensä kuusi, joista kolme perhepäivähoitajaa vastasi työskentelevänsä eroperheiden kanssa ja kolme perhepäivähoitajaa vastasi, etteivät työskentele.

Halusimme tietää millaisena perhepäivähoitajat kokevat eroperheiden parissa työskentelyn. Tähän ei ollut vastausvaihtoehtoja vaan tämä oli avoin kysymys. Vastauksia tähän saimme kolme, joista yksi koki työskentelyn täysin samanlaisena kuin minkä tahansa muun perhemuodon parissa työskentelyn. Toinen koki työskentelyn hieman haastavana ja kolmas koki haasteellisena siksi, että yhteys on vaikeampaa säilyttää etävanhempaan.

Haasteina perhepäivähoitajat kokivat kommunikaation vanhempien kanssa ja vanhempien välillä. Avoimen kysymyksen viidestä vastauksesta, kolme liittyivät nimenomaan kommunikaation vaikeuteen.

” Molempien vanhempien pitäminen ajan tasalla lapsen elämään päivähoitossa liittyviin asioihin, mikäli heillä on kommunikaatio-ongelmia. ”

Jos vanhemmilla on huonot välit eivätkä kommunikoi keskenään, tuottaa se haasteita hoitajan ja vanhempien väliseen yhteistyöhön.

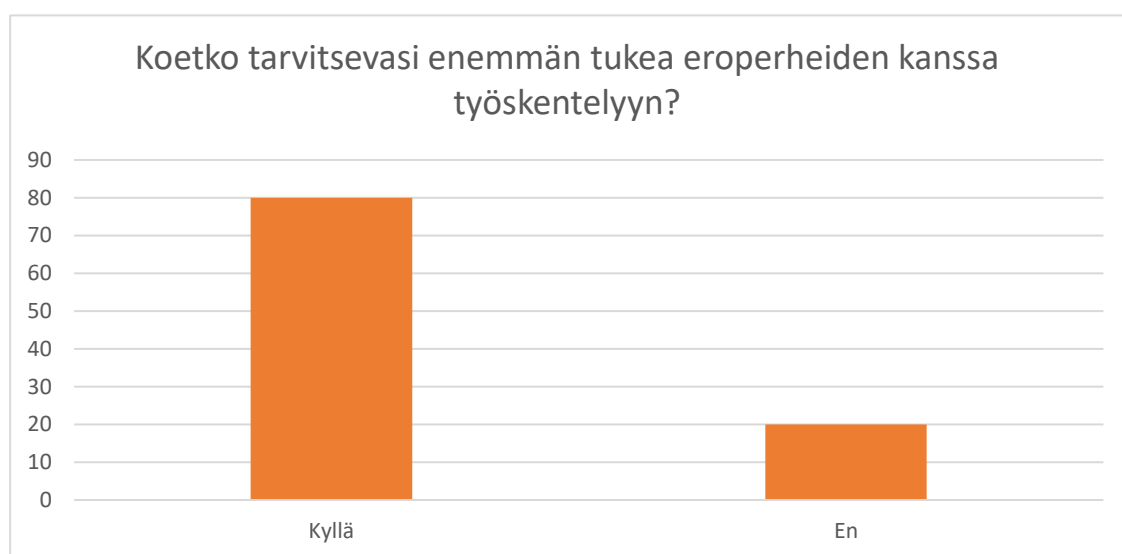
” Tiedon kulku molempiin koteihin. Vanhempien kannustaminen yhteispeliin. ”

Syitä haasteisiin löytyi siitä, että hoitajat pitäisi kysyä erikseen, tiedonkulun välittäminen ja lapsen asioiden ajan tasalla pitäminen vaikeutuu silloin kun vanhemmat eivät kommunikoi keskenään. Kahdesta muusta vastauksesta kävi ilmi, etteivät he koe haasteita eroperheiden parissa työskentelyssä.

8.2 Tuen tarve eroperheiden auttamiseen

Tarkoituksenamme oli kartoittaa eroperheiden kanssa työskentelevien perhepäivähoitajien tuen tarve. Puolet vastanneista kokivat, etteivät saa minkäänlaista tukea ja puolet kokivat, että saavat joskus tukea. Kukaan vastaajista ei vastannut kyllä-vaihtoehtoa. Kyllä-vaihtoehto olisi tarkoittanut sitä, että perhepäivähoitajat saavat tukea työssään.

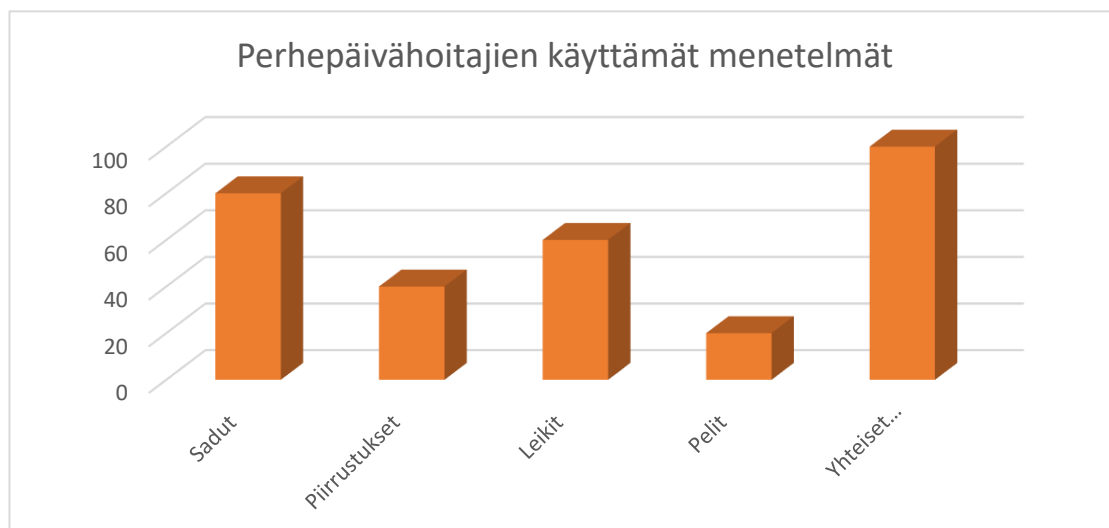
Viidestä vastaajasta, neljä ajatteli tarvitsevansa enemmän tukea. Vain yksi oli sitä mieltä, ettei tarvitse enempää tukea (Kuva 1).

Kuva 2. Perhepäivähoitajien kokemus avun tarpeesta eroperheiden kanssa työskentelyyn

8.3 Menetelmät ja kehitysideat

Perhepäivähoitajilta kysyttiin, minkälaisia lapsen osallisuutta tukevia menetelmiä he hyödyntävät työskennellessä eroperheiden kanssa. Vaihtoehdoiksi annettiin sadut, piirustukset, leikit, pelit, yhteiset keskustelutuokiot sekä joku muu, mikä- avoin vaihtoehto. Vastaajilla oli mahdollisuus valita vastaukseen useampi eri menetelmä. Viidestä vastaajista kaikki hyödynsivät yhteisiä keskustelutuokioita. Vastaajista lisäksi neljä hyödynsi satuja, kolme leikkejä, kaksi piirustuksia ja yksi pelejä. Kukaan ei valinnut joku muu, mikä? – vastausvaihtoehtoa. (Kuva 2.)

Kuva 3. Perhepäivähoitajien käyttämät menetelmät

Annoimme perhepäivähoitajille mahdollisuuden kertoa omin sanoin, miten heidän mielestään eroperheet tulisi huomioida perhepäivähoidossa. Saimme viisi eri vastausta. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että kun perheessä tapahtuu ero, voisi olla paikallaan pitää vasukeskustelu ja siihen ottaa mukaan joko varhaiskasvatuksen sosionomi tai muu perheen kanssa työskentelevä ammattihenkilö.

” En osaa sanoa, voisihan siihen eron alkuun tulla varhaiskasvatuksen sosionomi tai perheneuvon kautta joku henkilö esim. vasukeskusteluun.”

Toinen vastaajista oli sitä mieltä, että toista vanhempaa ei saa pitää välikätenä vaan kaikki informaatio annettaisiin molemmille vanhemmille erikseen. Kolmas vastaaja koki tärkeäksi asiaksi sen, että tulee olla vanhempien tukena sekä tukea heidän vanhemmuuttaan.

” Ei ole kokemusta hoitolasten kautta. Koen kuitenkin tarpeelliseksi, että meille olisi joku helppo esim. Valmis työkalupaketti, mitä voisimme hyödyntää arjessa.”

Neljäs vastaaja ehdotti helppoa työkalupakettia, jota voisi hyödyntää työssään. Hänellä ei ollut kokemusta eroperheistä hoitolapsien kautta.

” Toivoisin esimerkiksi sosionomin kanssa sovittelua vanhempien kanssa yhdessä vastuiden jakamisesta erotilanteessa ja tulevaisuudessa. Tästä olisi hyvä tehdä kirjallinen sopimus, jota kaikki osapuolet sitoutuisivat noudattamaan. ”

Viides vastaaja ehdotti, että sosionomi voisi olla mukana vanhempien sovitte-
lussa, jossa sovittaisiin vastuun jakamisesta erotilanteessa ja tulevaisuu-
dessa. Tämä tehtäisiin kirjallisena, jotta kaikki osapuolet sitoutuisivat noudat-
tamaan sovittuja asioita.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUKSET

Opinnäytetyömme aihe osoittautui hyödylliseksi eroauttamisen näkökulmasta. Olimme jo tienneet, että perhepäivähoito ”unohdetaan” usein varhaiskasvatuk-
sen hoitomuodoista ja tutkimuksista. Myös Salminen (2015, 40.) oli valinnut
tutkimuskohteekseen perhepäivähoitajat, koska perhepäivähoitajat ovat am-
mattiryhmä, jonka professionaalinen valta oli vähäistä ja he eivät saa ään-
tänsä usein kuuluviin. Tämä tutkimus osoitti, että perhepäivähoitajat tarvitse-
vat työssään tukea. He tekevät työtä yksin omassa kodissaan, eivätkä heillä
ole samanlaista tukiverkkoa kuin esimerkiksi päiväkodissa työskentelevillä. Il-
mosen ym. (STM 2007, 32.) mukaan vastuualueet perhepäivähoitajien esimie-
hillä on niin suuret, etteivät he kerkeä antamaan ohjausta ja tukea työnteki-
jöille.

Häkkäsen (2021.) mukaan esimiehet eli perhepäivähoidon ohjaajat antavat
perhepäivähoitajille tukea arjen työhön, mutta Ilmosen ym. (STM 2007, 32.)
mukaan esimiehet käyvät kotikäynneillä liian harvoin ja joskus puhelimella-
kaan ei tavoita esimiestä. Uuden työntekijän perehdyttäminen työhön on haas-
teellista esimiehille, koska heillä on niin paljon työtä esimiestyössä. Tämä nä-
kyi myös meidän tutkimuksemme tuloksissamme, kun perhepäivähoitajat vas-
tasivat, etteivät saa joko ollenkaan tukea eroauttamiseen ja lapsen osallisuus-
den tukemiseen tai saavat joskus tukea. Kuitenkin tuloksista selvisi myös se,
että suurin osa perhepäivähoitajista nimenomaan tarvitsisi tukea eroauttami-
seen. Saimme paljon konkreettisia ehdotuksia perhepäivähoitajien tukemiseen
eroauttamisessa.

Kyselyn tuloksissa nousi myös esille erilaiset haasteet. Yhtenä haasteista perhepäivähoitajat kokivat kommunikoinnin vanhempien erolanteessa. Ilmosen ym. (STM 2007, 33.) mukaan perhettä kohdattaessa on tärkeää saada molempien vanhempien kanssa hyvä keskusteluyhteys, näin ollen vaikeistakin asioista puhuminen helpottuu.

Tutkimuksestamme ilmeni, että perhepäivähoitajat kaipaivat moniammatillista yhteistyötä, apua vanhemmuuden tukemiseen sekä työkalupakettia erolanteeseen. Vaikka perhepäivähoitajat eivät saa tarvitsemaansa tukea ja ohjausta, on se kuitenkin heidän oikeutensa. Perhepäivähoitaja tekee omassa kodissaan työtä yksin ja siksi juuri pitäisi tukea ja ohjausta saada. Ohjauksen ja tuen tarve on erilaista kuin päiväkodissa työskentelevällä hoitajalla (STM 2007, 26). Salmisen (2015, 52.) tutkimuksessa ilmeni myös, että perhepäivähoitajat kaipaavat enemmän vertaistukea ja verkostoa, mutta myös onnistumisien ja ilojen jakamisen mahdollisuutta.

Jäimme pohtimaan jatkotutkimus ideoita meidän tutkimuksemme pohjalta. Ajattelempa, että perheneuvon ja perhepäivähoitajien yhteistyön kehittäminen voisi olla tarpeen, jotta asiakkaat pystyisivät tavoittamaan tarvitsemansa palvelut perhepäivähoitajien kautta. Toinen jatkotutkimusidea nousi suoraan kyselyn vastauksista eli kehittämistyönä konkreettinen eroauttamiseen liittyvä työkalupakki perhepäivähoitajille.

10 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessimme eteni meille sopivalla aikataululla. Yhteistyömme toimi moitteettomasti koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyöaiheemme oli hyvä, mutta lähdekirjallisuutta perhepäivähoitajista löytyi niukasti. Kansainvälisten lähteiden löytäminen oli haastavaa, mutta löysimme kuitenkin kaksi eri lähdettä.

Aloitimme koko opinnäytetyöprosessin syksyllä 2019. Järjestimme työelämä-tapaamisen VIOLA-väkivallasta vapaaksi ry Kuka huomaa mut?- hankkeen työntekijöiden kanssa. VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry oli meille tuttu ennestään aiempien opintojen kautta. Työelämä-tapaamisessa perhepäivähoitajat

opinnäytetyön aiheena nousivat esille ja päätimme yhdessä rajata opinnäytetyömme Mikkelin kaupungin eli kunnallisiin perhepäivähoitajiin.

Ideapaperin ja opinnäytetyön suunnitelman jälkeen aloimme työstämään opinnäytetyötä. Aloitimme teorian kirjoittamista ja kysymyskaavakkeen muotoilua syksyllä 2020. Käytimme kysymyskaavakkeen raakaversiota sekä opettajallamme, että työelämäkumppanillamme. Saimme heiltä hyviä vinkkejä kysymyksiin. Käytimme paljon aikaa teoreettisen viitekehyksen tekemiseen ja mielestämme se oli kannattavaa. Löysimme hyviä lähteitä, joka antaa mielestämme hyvän pohjan kyselytutkimukselle ja opinnäytetyön lukijalle.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan kysely välitettiin vain kunnallisille perhepäivähoitajille, mutta vähäisen vastausmäärän vuoksi jaoimme kyselyä myös yksityisille perhepäivähoitajille. Avasimme kyselyn joulukuussa 2020 ja laitoimme ensin kahdeksi viikoksi kyselyn auki, mutta saimme vain kaksi vastausta, joten jatkoimme vastausaikaa vielä viikolla ja laitoimme muistutusviestin perhepäivähoidon koordinaattorille, sekä otimme yhteyttä Facebookin Mikkelin perhepäivähoitajat-ryhmään. Työelämäkumppanimme VIOLA-väkivaltasta vapaaksi ry Kuka huomaa mut? -hankkeen työntekijät jakoivat kyselyn yhdelle yksityiselle perhepäivähoitajalle. Emme voineet jatkaa kyselyn vastausaikaa pidempään, koska aikataulumme opinnäytetyön tekemiseen venyi lisäviikon takia.

Pohdimme myös, että olisiko kysely pitänyt avata aiemmin, mutta toisaalta kysely oli useamman viikon auki, joten todennäköisesti emme olisi saaneet enempää vastauksia. Pohdimme mahdollisia syitä siihen, miksi kyselyyn ei vastattu. Keskustelimme Mikkelin yksityiset perhepäivähoitajat-Facebook-ryhmän ylläpitäjän kanssa. Hän mainitsi, että osa perhepäivähoitajista ei ole perehtynyt tietotekniikkaan, jolloin kyselyyn vastaaminen on ollut liian haastavaa. Toiseksi syyksi ajattelimme avoimia kysymyksiä. Kysely avattiin 60 kertaa, joista kuusi teki kyselyn loppuun asti. Pohdimme, olivatko avoimet kysymykset liian haasteellisia tai aikaa vieviä vastaajille.

Kyselymme lähetettiin 24 perhepäivähoitajalle. Kyselylomakkeessa oli yhteensä seitsemän kysymystä. Kyselymme avattiin 60 kertaa, mutta lopulta

saimme kuusi vastausta. Saimme silti arvokasta tietoa, joten olemme tyytyväisiä vastauksien määrään. Pohdimme tutkimusmenetelmämme valintaa. Haastattelututkimuksella olisimme varmasti saaneet laajempia vastauksia avoimiin kysymyksiin, joita meillä oli kolme. Ajattelimme kuitenkin, että saisimme enemmän vastauksia kyselyymme ja siitä syystä valitsimme haastattelun sijasta kyselyn. Koronan aikaan suositellaan etänä asioiden hoitoa, joten se myös oli yksi syy miksi, päädyimme verkossa tehtävään kyselyyn.

Vaikka kyselyyn ei saatu kuin kuusi vastausta, saimme silti vastaukset meidän tutkimuskysymyksiimme. Vastausten analysoinnin jälkeen kirjoitimme valmiiksi opinnäytetyömme tiivistelmät, johdannon, pohdinnan ja johtopäätökset. Tämän lisäksi muotoilimme teoreettista viitekehystä tutkimustuloksia tukevaksi. Halusimme, että opinnäytetyö tuottaa työelämäkumppanille heidän tarvitsemansa tiedon. Teimme tiivistä yhteistyötä työelämäkumppanin ja ohjaavan opettajan kanssa, jotta opinnäytetyöstä tuli hyvä kokonaisuus. Voimme todeta, että opinnäytetyö onnistui hyvin, koska opinnäytetyömme vastasi tutkimuskysymyksiin ja työelämäkumppanimme sai tarvitsemansa tiedon perhepäivähoidettajien tarpeista eroauttamisessa ja lapsen osallisuuden tukemisessa.

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. Keskinen, S. 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Tammi. Vammalan Kirjapaino Oy.

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Jyväskylä. Akatiimi Oy.

Eerola-Pennanen, P., Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2017. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M. 2018. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. 2. painos. Tampere. Vastapaino, 21.

Essote. 2016. Perheneuvo. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.6.2020. Saatavissa: <https://www.essote.fi/asiakkaalle/palvelut/perhe-ja-sosiaalipalvelut/perheneuvo> [viitattu 16.2.2021].

Heikkilä, T. 2014. Tutkimuksen luotettavuuden arviointi. Tilastollinen tutkimus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/7.RAPORTTOINTI/TutkimuksenLuotettavuus.pdf> [viitattu 8.2.2021].

Hiltunen, L. s.a. Metodina kyselytutkimus. Jyväskylän yliopisto. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/kyselytutkimus2.pdf> [viitattu 21.2.2021].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Hujala, E. & Turja L. 2020. Varhaiskasvatuksen käsikirja. E-kirja. [viitattu 8.2.2021].

Häkkänen, H. Perhepäivähoidon ohjaaja. Sähköpostiviesti 16.2.2021. Essote.

Jaakkola, M. s.a. Vertaisryhmä tukee lasta vanhempien eron jälkeen. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://evl.fi/documents/1327140/0/Uusi_Minna+Jaakkola%2C+Vertaisryhm%C3%A4+tukee+lasten+vanhempien+eron+j%C3%A4lkeen.pdf/8e1e324d-faea-cf50-4f8c-c1c65720dffa?t=1592485214225 [viitattu 20.2.2021].

Juurikko, A. & Kalmari, H. s.a. Erotilanteen palveluilla kohti sovinnallisuutta – Suunnitelma kansallisen ja maakunnallisen toimeenpanon tueksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/15/cover> [viitattu 11.2.2020].

Jääskeläinen, M. & Majuri-Naappi, A. 2005. Matkalla perhepäivähoidon kehittämiseen – Laadukasta perhepäivähoitoa lapsiperheille nyt ja tulevaisuudessa – Ammatillaisia ja ammatti, joita arvostetaan. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://koskeverkko.fi/wp-content/uploads/2014/06/Pelaste-taan_PPH_Loppuraportti.pdf [viitattu 4.2.2020].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittamisen opas – Näin kirjoitan opinnäyte tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä. Juvenes Print.

Kohonen, I., Kuula-Luumi, A. & Spoof, S. 2019. Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakoarvioinnin-ohje#3_1 [viitattu 21.2.2021]

Kuka huomaa mut? – hanke (2019-2021). s.a. VIOLA – Väkivallasta vapaaksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/kehittamistyo/kuka-huomaa-mut> [viitattu 15.2.2021].

Laadullisen tutkimuksen tekeminen. s.a. Laadullisen tutkimustiedon hyödyntäminen parhaalla mahdollisella tavalla. SurveyMonkey. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/> [viitattu 7.2.2021].

Laaksonen, S. 2013. Nettikyselyt ovat nykyaikaa. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2014/09/KAK4_2013_laaksonen.pdf [viitattu 21.2.2021].

LAPE Etelä-Savo. 2018. Sosiaali- ja terveysministeriö. Yhteenveto kyselyn tuloksista. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://lapeetelasavo.fi/les.wordpress.com/2018/05/tiedote_22-05-18_perheet-toivovat-kohtaamista-ja-tietoa-yhdestc3a4-paikasta.pdf [viitattu 11.2.2020].

Leinonen, J., Ojala, M. & Venninen, T. 2010. Lapsen osallisuus pääkaupunki-seudun päiväkodeissa. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.socca.fi/files/627/Yhteinen_kokeminen_jaetuksi_iloksi_lapsen_osallisuus_paakaupunki-seudun_paivakodeissa_2010.pdf [viitattu 28.1.2020].

Mikkeli. Varhaiskasvatus- ja esiopetus. Yksityinen perhepäivähoito. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oppiminen.mikkeli.fi/varhaiskasvatus-ja-esi-opetus/yksityinen-perhepaivahoito/> [viitattu 21.2.2021].

Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma. 2019. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oppiminen.mikkeli.fi/wp-content/uploads/2020/10/mikkelin-varhaiskasvatussuunnitelma-2019.pdf> [viitattu 1.3.2021].

Morin, A. 2019. The Psychological Effects of Divorce on Children. Take steps to help kids bounce back faster. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.verywellfamily.com/psychological-effects-of-divorce-on-kids-4140170> [viitattu 7.2.2021].

Mykkänen, J & Böök, M. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M. 2018. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus – Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. 2. painos. Tampere. Vastapaino, 67.

Mäkijärvi, L. 2014. Kahden kodin lapset. Miten tuen lasta vanhempien erossa. Jyväskylä. Dosendo Oy.

Nero-hanke. 2018. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Loppuraportti. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://hyvinkaa.mll.fi/@Bin/249168/NEron+loppuraportti.pdf> [viitattu 11.2.2020].

Omnia. 2021. Hae oppimaan. Täydennyskoulutukset, kortit ja passit. Perhepäivähoitajien täydennyskoulutus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.omnia.fi/hae-oppimaan/ammattilliset-koulutukset/taydennyskoulutukset-kortit-ja-passit/perhepaivahoitajien> [viitattu 16.2.2021].

Opetushallitus. s.a. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perhepaivahoidon-pedagogisen-toiminnan-lahtokohtia> [viitattu 28.1.2020].

Perhepäivähoidon kehittämisen suuntia. 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70562/Selv200705.pdf?sequence=1> [viitattu 4.2.2020].

Perhepäivähoitaja. s.a. Ammattinetti. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/301_ammatti [viitattu 3.3.2020].

Qualitative research methods. s.a. A data collector's field guide. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://course.ccs.neu.edu/is4800sp12/resources/qualmethods.pdf> [viitattu 20.2.2021].

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html [viitattu 27.2.2021].

Salminen, B. 2015. Perhepäivähoidon tie- minne se vie. Tapaustutkimus perhepäivähoitajien subjektiivisista kokemuksista. Tampereen yliopisto. Pro gradu- tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/97631/gradu07256.pdf?sequence=1> [viitattu 27.2.2021].

Sorro, A. 2014. Pro gradu- tutkielma. [WWW.dokumentti](#). Saatavissa: <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=f8b09588-4793-4cf2-bd9a-1354dfdd7e44> [viitattu 16.2.2021].

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2020. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtaminen. Osallisuuden edistäminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet> [viitattu 5.2.2021].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen osallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus#otsikko2> [viitattu 8.2.2021].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Tutkimus ja kehittäminen. Matalan kynnyksen palvelut. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/matalan-kynnyksen-palvelut> [viitattu 16.2.2021].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Tutkimus ja kehittäminen. Tutkimukset ja hankkeet. Vanhempien ero. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-/katsaus-lasten-ja-nuorten-hyvivointiin-ja-palveluihin/vanhempien-erot> [viitattu 20.2.2021].

Tietoarkisto. s.a. Teemoittelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/> [viitattu 21.2.2021].

Tilastokoulu. s.a. Johdatus tilastotieteeseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://tilastokoulu.stat.fi/verkkokoulu_v2.xql?page_type=si-salto&course_id=tkoulu_tilaj&lesson_id=1&subject_id=3 [viitattu 7.2.2021].

Turja, L. 2011. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. 2017. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Juva. Bookwell. 44-47.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012, PDF-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 8.2.2021].

Vanhempien ero ja lasten tunteet. 2019. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheenhuoliin-ja-kriiseihin/vanhempien-ero/vanhempien-ero-ja-lapsen-tunteet/> [viitattu 6.2.2021].

Varhaiskasvatustilaki 540/2018. 6/29§.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 28.1.2020].

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.

Väestöliitto. 2020a. Avioerot. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/parisuhteet_ja_seksuaalisuus/avioerot/ [viitattu 28.1.2020].

Väestöliitto. 2020b. Eronneisuus lapsiperheissä. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/perheet/eronneisuus_lapsiperheissa/ [viitattu 28.1.2020].

Warshak, R. 2010. Eromyrkky – Kuinka suojella lasta avioerotilanteessa. Juva. Bookwell Oy.

Tiia Mutka

Milla Natunen

4.2.2020

Sosiaaliala, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Tutkimuslupahakemus opinnäytetyöhön

Perhepäivähoitajien eroauttamistyön resurssit ja tarpeet

Viola – väkivallasta vapaaksi ry ja Kuka huomaa mut? -hanke hakevat tutkimuslupaa hankkeessa toteutettavalle tutkimukselle, jonka toteuttavat Sosionomiopiskelijat Tiia mutka ja Milla Natunen opinnäytetyönään. Kuka huomaa mut? – hankkeessa vahvistetaan vanhempien eron kohdanneiden lasten hyvinvointia ja osallisuutta.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa perhepäivähoitajien tämänhetkisiä tarpeita perheiden eroauttamisessa ja vanhempien eron kohdanneen lapsen osallisuuden tukemisessa. Tarvitsemme tutkimusluvan tietojen keräämiseen opinnäytetyötä varten.

Tiedonhankintaa suoritetaan ammattikirjallisuuden ja aikaisemman tutkimustiedon pohjalta. Lisäksi hankimme tietoa Mikkelin alueelta kunnallisilta perhepäivähoitajilta Webropol-kyselylomakkeen avulla. Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Analysoimme tietoa Webropol-raporttien avulla. Kunnallisten perhepäivähoitajien yhteystiedot saamme perhepäivähoitokoordinaattorilta tutkimusluvan hankkimisen jälkeen. Kyselylomake lähetetään sähköpostilla perhepäivähoitajille. Kerättävää aineistoa käytetään opinnäytetyössä. Tutkimuksen aineisto jää Viola ry:n hallintaan ja sitä hyödyn-

Liite 1/3

netään hankkeessa lapsen osallisuutta tukevien menetelmien ja varhaiskasvatuksen eroauttamiseen liittyvän ammatillisen osaamisen kehittämisessä. Aineisto auttaa tuomaan esille myös perhepäivähoitajien työhön liittyvät tarpeet.

Aineiston käsittelyyn käytämme tilastollista kuvailemista sekä mahdollisesti sisällönanalyysiä. Opinnäytetyöstä voidaan tehdä myöhemmin jatkotutkimus. Kysely tehdään anonymisti. Viola ry arkistoi tiedot itselleen. Tutkimuksen raportti (=opinnäytetyö) voidaan julkaista Theseus.fi:ssä.

Ideapaperi hyväksyttiin 3.12.2019 ja suunnitelma on esitetty 27.5.2020.

Olemme aikatauluttaneet opinnäytetyön toteutuksen kesäkuu-lokakuu 2020.

Valmis opinnäytetyö esitetään marraskuussa 2020.

Ohjaavana opettajana tutkimuksessamme toimii Lea Saari-Kääriäinen ja Viola ry:n puolelta ohjaajana toimii Kuka huomaa mut -hankkeen hankesuunnittelijat Tiina Kainulainen ja Sanna Poikonen.

Liite 2/3

Hei sinä perhepäivähoitaja, tarvitsemme sinun kokemuksiasi eroperheiden kanssa työskentelystä!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötä perhepäivähoitajien tarpeista eroauttamisessa

ja lapsen osallisuuden tukemisessa. Opinnäytetyömme tilaaja on Viola ry – Väkivallasta vapaaksi ja se tehdään Kuka huomaa mut?-hankkeelle.

Tutkimuksemme tavoitteena on kartoittaa perhepäivähoitajien tuen tarpeet eroauttamiseen. Kysely sisältää avoimia sekä monivalintakysymyksiä. Kyselyn täyttämiseen menee n. 5-10 minuuttia.

Kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja se toteutetaan anonymisti. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Tietoa kerätään opinnäytetyötä varten ja se hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Mikäli sinulle heräsi jotain kysyttävää aiheen tiimoilta, vastaamme mielellämme kysymyksiin sähköpostitse 😊
Kiitämme ajastasi!

Terkuin

Milla Natunen

Tiia Mutka

Kysely perhepäivähoitajille

1. Onko lapsiryhmässäsi vanhempiensa eron kohdanneita lapsia?

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

2. Millaisena koet eroperheiden kanssa työskentelyn?

- Avoin kysymys

3. Millaisia haasteita kohtaat eroperheiden kanssa työskennellessä?

- Avoin kysymys

4. Koetko saavasi tukea eroperheiden kanssa työskennellessä?

- Kyllä
- En
- Joskus

5. Koetko tarvitsevasi enemmän tukea eroperheiden kanssa työskentelyyn?

- Kyllä
- En

6. Millaisia lapsen osallisuutta tukevia menetelmiä hyödynnät työskennellessäsi eroperheiden lasten kanssa?

- Sadut
- Piirustukset
- Leikit
- Pelit
- Yhteiset keskustelutuokiot
- Joku muu, mikä?

**7. Miten sinun mielestäsi eroperheet tulisi huomioida perhepäivähoi-
dossa?**

- Avoin kysymys